

“จิ้งหรีด” อาหารแห่งอนาคต พัฒนามาตรฐาน หนุนส่งออก

จากการที่ FAO สนับสนุนการเลี้ยงจิ้งหรีดเชิงพาณิชย์ และส่งเสริมให้ทั่วโลกมีการบริโภคเพิ่มขึ้น เพราะเป็นแหล่งอาหารโปรตีนทางเลือกใหม่ ต้นทุนการผลิตต่ำ โดยหนุนให้พัฒนาการเลี้ยงให้ได้มาตรฐาน รวมถึงการแปรรูปเพิ่มมูลค่า และผลักดันการส่งออก มีตลาดยุโรปและอเมริกาที่มีความต้องการสูง ขณะที่ไทยมีเกษตรกรผู้เลี้ยง โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่นิยมเลี้ยงทั้งในรูปแบบฟาร์มเอกชนและวิสาหกิจชุมชน ทาง มกอช. จึงเร่งจัดอบรม GAP ฟาร์มจิ้งหรีดแปลงใหญ่ รุกเสริมเครือข่ายเลี้ยงเกษตรกรไทย รองรับอัตราการขยายตัวอุตสาหกรรมแมลงไทย เตรียมบุกตลาดส่งออก 1,000 ล้าน ในตลาดโลก ซึ่ง “จิ้งหรีด” จะกลายเป็นอาหารใหม่ ที่สำคัญต่อการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารโลก

ปัจจุบันจิ้งหรีดถือเป็นแมลงเศรษฐกิจที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในหลายประเทศ โดยเฉพาะทางยุโรปและอเมริกา ในขณะที่เมืองไทยเองก็มีกลุ่มเกษตรกรในภาคอีสานและภาคเหนือ นิยมเลี้ยงกันค่อนข้างมาก ทั้งเป็นฟาร์มส่วนตัวและฟาร์มในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

รศ.รังสรรค์ เนียมสนิท ผู้อำนวยการสนสถาบันวิจัยยุทธศาสตร์และประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กล่าวว่า การเลี้ยงจิ้งหรีดเชิงพาณิชย์ ต้องการการประมวลองค์ความรู้และแนวทางในการพัฒนา

การเลี้ยงจิ้งหรีดในเมืองไทยให้ได้มาตรฐานสากลมากขึ้น โดยเชิญนักวิชาการเกษตร ภาคเอกชนและกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงมาร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ เช่น กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดบ้านแสนตอ อำเภอหนอง จังหวัดขอนแก่น, กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดบ้านฮ่องฮี อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, กลุ่มผู้เลี้ยงจิ้งหรีดบ้านมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม, ไพรจิตรฟาร์ม จังหวัดขอนแก่น, ฟาร์มวิทยา จังหวัดนครนายก, ไบหม่อนฟาร์ม จังหวัดลพบุรี

“การเลี้ยงจิ้งหรีดจะเลี้ยงตามสไตล์บ้าน ๆ เหมือนที่ผ่านมามีได้แล้ว ต้องพัฒนามาตรฐานฟาร์มเลี้ยงให้ได้ทั้ง GMP และ GAP เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับจิ้งหรีดไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกให้ได้ การแปรรูปอาหารจากจิ้งหรีดต้องหลากหลาย ทุกวันนี้เรามีแล้วทั้งจิ้งหรีดทอด ลูกกั๊กจิ้งหรีด น้ำพริกจิ้งหรีด ข้าวเกรียบจิ้งหรีดและอื่น ๆ อีกหลายชนิด” รศ.รังสรรค์กล่าว

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ส่งเสริมให้คนทั่วโลกบริโภคกันมากขึ้น เพราะจิ้งหรีดเป็นแหล่งโปรตีนทางเลือกใหม่ที่มีราคาถูก มีสารอาหารที่ช่วยลดคอเลสเตอรอลต่อต้านการติดเชื้อจากยีสต์ในระบบทางเดินอาหาร และมีไฟเบอร์สูง คนไทยเรากินแมลงกันมานานแล้ว ถือเป็นอาหารแห่งอนาคตเพาะพันธุ์ง่าย ขอบได้เปรียบของการเลี้ยงจิ้งหรีด คือ เป็นแมลงเศรษฐกิจที่ใช้ต้นทุนเพาะเลี้ยงต่ำ ไม่ต้องใช้พื้นที่เพาะเลี้ยงกว้างใหญ่เหมือนสัตว์โปรตีนประเภทอื่นใช้น้ำน้อย ขณะที่ตลาดมีความ

ต้องการสูงมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่เฉลี่ยได้ 6 รอบ ใช้เวลาการเลี้ยงรอบละประมาณ 35 วันเท่านั้น ปัจจุบันในไทยมีเกษตรกรเลี้ยงจิ้งหรีดประมาณ 20,000 ฟาร์ม เกินครึ่งอยู่ในภาคอีสานกับภาคเหนือ ที่เหลือกระจายอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก ส่วนภาคใต้ยังไม่ค่อยนิยมเลี้ยงมากนัก

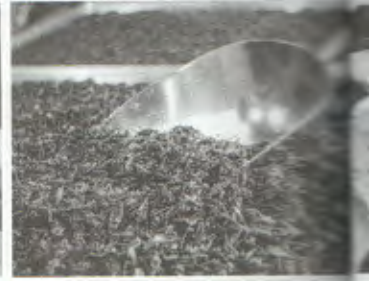
จิ้งหรีดที่เลี้ยงกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ ในไทย ครึ่งหนึ่งจับขายเพื่อบริโภคภายในประเทศ อีกครึ่งหนึ่งส่งออกไปต่างประเทศ ตอนนีที่เมืองนอกจิ้งหรีดเป็นวัตถุดิบที่นำไปพัฒนาการแปรรูปที่หลากหลายมาก ทำเส้นพาสต้า เป็นส่วนผสมช็อกโกแลต หรือแม้แต่เวย์โปรตีนเพื่อสร้างกล้ามเนื้อก็ทำออกมาขายแล้วเช่นกันในต่างประเทศ

ภาครัฐทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงกระทรวงพาณิชย์เองได้มีนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงและบริโภคจิ้งหรีดภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศอย่างชัดเจน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติได้ออกมาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ.8202-2560) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด (GAP) เมื่อวันที่ 28 พ.ย. 2560 เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงจิ้งหรีดด้วยระบบปลอดภัยและได้มาตรฐานเพื่อรองรับอุตสาหกรรมจิ้งหรีดทั้งจากภายในและต่างประเทศ

ด้าน ดร.สมศักดิ์ จังตระกุล ผู้ว่าราชการ จ.ขอนแก่น กล่าวเพิ่มเติมว่า จิ้งหรีดเป็นสัตว์เศรษฐกิจตัวใหม่ที่น่าสนใจมากสำหรับพี่น้องเกษตรกรชาวอีสานหรือชาวไทยที่ต้องการมีรายได้เสริม ต้นทุนต่ำ อัตราความเสี่ยงน้อยมาก พื้นที่ว่างหลังบ้านก็สามารถใช้เป็นฟาร์มเลี้ยงขนาดย่อม ๆ ได้แล้ว วิธีการเลี้ยงไม่น่าจะมีปัญหา เพราะจิ้งหรีดเป็นแมลงและอาหารพื้นบ้านที่ชาวอีสานมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดีอยู่แล้ว เพียงแค่ศึกษาหาข้อมูลยกระดับการเพาะเลี้ยงให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น หลีกเลี่ยงการบริโภคภายในบ้านก็ส่งขายเป็นรายได้เข้าครัวเรือน

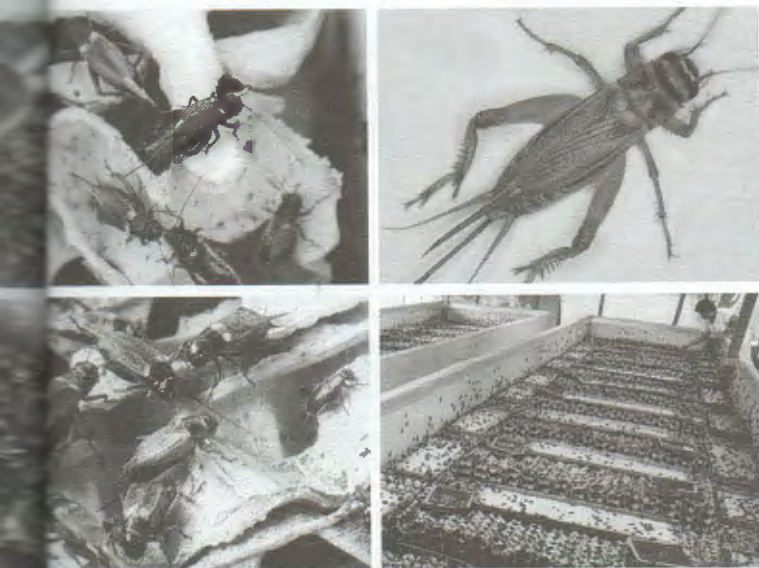
กลุ่มเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่ทำอาชีพอื่นอยู่แล้วน่าจะเลี้ยงจิ้งหรีดเป็นอาชีพเสริมเพื่อยกระดับรายได้ให้เพิ่มขึ้น หากตั้งใจเลี้ยงจะช่วยให้มีรายได้ประจำที่ยั่งยืน ท้ายสุดก็สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น อยากแนะนำให้เลี้ยงเป็นอาชีพทางเลือกใหม่แก้ปัญหาความยากจนให้หมดไป

ด้าน น.ส.จุจะติ พงศ์มณีรัตน์ เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กล่าวว่า ปัจจุบันกระแสการบริโภคแมลงในตลาดโลก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (อียู) กำลังมาแรง ส่งผลให้องค์กรอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ เอฟเอโอ (Food and Agriculture Organization of the United Nations; FAO) ได้ส่งเสริมให้คนหันมาบริโภคจิ้งหรีด ซึ่งเป็นแมลงที่บริโภคได้ เนื่องจากเป็นแหล่งโปรตีนทางเลือกใหม่ ที่มีราคาถูกและสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น ปัจจุบันมีการค้าขายจิ้งหรีดในรูปแบบสด แช่แข็ง รวมถึงทำการ

แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทอด คั่ว หรือบรรจุกระป๋อง รวมทั้งทำเป็นผงบดเพื่อแปรรูปเป็นแป้ง ที่นำไปเป็นส่วนผสมในการผลิตผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ โดยปัจจุบันมีการส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เช่น สหภาพยุโรป จีน สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรไทยในการเลี้ยงจิ้งหรีด พร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงจิ้งหรีด เพื่อรองรับการยกระดับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงจิ้งหรีดทั้งสายพันธุ์ทองคำ ทองแดง และสะดั่ง กว่า 20,000 ฟาร์ม กำลังการผลิตจิ้งหรีดรวมมากกว่า 7,000 ตันต่อปี ป้อนตลาดทั้งภายในและต่างประเทศมีมูลค่าประมาณ 1,000 ล้านบาท โดยเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรเลี้ยงเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร ในช่วงหลังการทำนาหรือในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากรัฐบาลได้เล็งเห็นว่า ประเทศไทยมีศักยภาพและมีความชำนาญในการเพาะเลี้ยงแมลงในเชิงพาณิชย์ เช่น จิ้งหรีด เนื่องจากเป็นแมลงที่เลี้ยงง่าย ใช้พื้นที่และน้ำน้อยในการเลี้ยง รวมทั้งไม่ต้องใช้เทคโนโลยีและต้นทุนในการเลี้ยงที่สูง จึงเหมาะสมกับพื้นที่แห้งแล้งหรือพื้นที่ชนบท

ดังนั้น เพื่อรองรับการเติบโตของตลาด และกระแสนิยมการบริโภคแมลงที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต มกอช.จึงได้จัดพิธีเปิดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดตามมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด ภายใต้นโยบายการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ให้แก่เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่จิ้งหรีดจังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่จิ้งหรีด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดตามมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด และเพื่อให้กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่จิ้งหรีด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคู่มือการตรวจประเมิน (Checklist) สำหรับมาตรฐานฟาร์มจิ้งหรีด และขั้นตอนการยื่นขอการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด

พัฒนาผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถ รองรับการแข่งขันสินค้าจิ้งหรีดและผลิตภัณฑ์ และสินค้าแมลงของไทยในตลาดโลกในอนาคต

ฟาร์มจิ้งหรีดทางเลือกเกษตรกรสีเขียว สร้างรายได้หลักแสนต่อปี

นายฉกาจ ฉันทจิระวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4 จังหวัดขอนแก่น (สศท.4) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) เปิดเผยว่า การเลี้ยงจิ้งหรีด เป็นอาชีพหรือสินค้าทางเลือกที่น่าสนใจ สามารถสร้างอาชีพ และเศรษฐกิจในท้องถิ่นให้กับเกษตรกรได้ การบริโภคจิ้งหรีดยังเป็นที่นิยมสูง เนื่องจากเป็นแหล่งอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่สำคัญ ประกอบด้วยโปรตีน ไขมัน และคาร์โบไฮเดรต ส่วนใหญ่นิยมนำมา ทอด ลาบ คั่ว บรรจุกระป๋อง และทำน้ำพริกจิ้งหรีด เป็นต้น

จากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4 (สศท.4) พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่การเลี้ยงจิ้งหรีดที่สำคัญคือ หมู่บ้านแสนตอ หมู่ที่ 8 ตำบลบัวใหญ่ อำเภอหนองเรือ โดยมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 98 ครัวเรือน มีการเลี้ยงจิ้งหรีดประมาณ 65 ครัวเรือน จิ้งหรีดที่เลี้ยงมี 2 ชนิด คือ จิ้งหรีดทองดำและจิ้งหรีดแดงทองลาย (สะตั้ง)

ตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงจิ้งหรีด นายเพชร วงศ์ธรรม อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านแสนตอ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจการเกษตรอาสา (ศกอ.) ได้เปิดเผยกับ สศท.4 ถึงข้อมูลการเลี้ยงว่า จิ้งหรีดทองดำ ใช้เวลาเลี้ยงเฉลี่ยรุ่นละ 40-45 วัน จำหน่ายโดยมีพ่อค้ามารับซื้อถึงฟาร์มในราคา กิโลกรัมละ 100 บาท ส่วนจิ้งหรีดแดงทองลาย ใช้เวลาเลี้ยงเฉลี่ย รุ่นละ 45-50 วัน ขายได้ในราคา กิโลกรัมละ 80 บาท โดยในระยะเวลา 1 ปี สามารถเลี้ยงจิ้งหรีดได้ถึง 6 รุ่น ผลผลิตในแต่ละรุ่นขึ้นอยู่กับปริมาณไข่ที่นำมาเลี้ยงในแต่ละบ่อ ทั้งนี้ มีต้นทุนการเลี้ยงเฉลี่ย 41 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้สุทธิการขายจิ้งหรีดเฉลี่ย 27,244 บาท/รุ่น หรือ 163,464 บาท/ปี

ทั้งนี้ การเลี้ยงจิ้งหรีดยังเป็นอาชีพที่สามารถใช้แรงงานในครอบครัวได้โดยไม่ต้องมีการจ้างแรงงาน สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับครอบครัว ซึ่งปัจจุบัน นายเพชร วงศ์ธรรม กำลังเดินทางไปพัฒนาฟาร์มจิ้งหรีดให้ได้รับมาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practice) เพื่อให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นและไว้วางใจในการบริโภคจิ้งหรีด ตลอดจนแนะนำให้เกษตรกรในหมู่บ้านหันมาเลี้ยงจิ้งหรีด เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง สำหรับท่านที่สนใจการเลี้ยงจิ้งหรีดสามารถขอคำปรึกษา นายเพชร วงศ์ธรรม เศรษฐกิจการเกษตรอาสา ได้ที่บ้านแสนตอ หมู่ 8 ตำบลบัวใหญ่ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น หรือโทร. 08 1060 9186 ซึ่งนายเพชร วงศ์ธรรม ยินดีให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรและผู้สนใจทุกท่าน...

ที่ผ่านมากระทรวงเกษตรฯ โดย มกอช.ได้ประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด (มกษ.8202-2560) เป็นมาตรฐานทั่วไป เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อความปลอดภัยของผลผลิตจากจิ้งหรีดโดยมีการปลูกสัตว์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ในการตรวจรับรองตามมาตรฐานฟาร์มจิ้งหรีด (มกษ.8202-2560) นอกจากนี้กระทรวงเกษตรฯ ยังได้กำหนดนโยบายการเกษตรแบบแปลงใหญ่ขึ้น โดยเป็นการดำเนินงานในลักษณะของการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย ในการวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในพื้นที่แปลงใหญ่ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตสินค้าเกษตร โดยยึดพื้นที่และสินค้าเกษตรเป็นหลัก ทำให้เกิดการประหยัดจากขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกร ทั้งการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตที่ได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรในกลุ่มแปลงใหญ่สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้ในต้นทุนที่ต่ำลง มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และมีเสถียรภาพด้านรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

แมลงหลายชนิดรวมทั้งจิ้งหรีด ถือเป็นความหวังสำคัญต่อการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารของโลก เนื่องจากเป็นแหล่งโปรตีนที่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบอาหารมนุษย์และสัตว์ มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ต้นทุนการผลิตต่ำ ปริมาณแลกเนื้อสูง ต้องการอาหารและน้ำในปริมาณที่น้อย ทำให้สามารถเลี้ยงได้ในพื้นที่แห้งแล้งที่ไม่สามารถเพาะปลูกผลผลิตอื่น ๆ ได้ โดยที่ผ่านมาระบบเกษตรฯ ได้เร่งส่งเสริมและพัฒนาการผลิตจิ้งหรีด โดยมีเป้าหมายขยายพื้นที่ผลิตจิ้งหรีดภายใต้ระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ในหลายจังหวัด อาทิ พื้นที่อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ และอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิต แปรรูป และขยายตลาดส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ รวมถึงสหภาพยุโรป ตอบสนองต่อกระแสนิยมการบริโภคแมลงที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวโน้มความความต้องการเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่ง